

Октябрин бонд кеерси
Ударныг берин байдлэр
Сар сэйхи мандлв.
Санаам төвшүн ббдлв.
Агварин мелмгэр тенгесиг
Еньднь эргтнь гатлхар,
Саманин кевтэ збмгэр,
Күцатэ мет усчв...
* * *
Блюхрин шүрүнлэ харгьсен
Баячудин мухла цергшньг—
Хумхл цагьан үүлн
Худхлад, худхлад будньгэрад—
Сарин наагьур тасрлад,
Салькид кббгдэд зулцхав.
* * *
Сальки, сальки, сальки—
Одрин—дуусн аздлв...
Сббднь, сальки—
Бешин хоолд Бишван татад геглзв.
Бугьун баг хотид,
Бригадин нег орнд,
Салькна хорга дуунд
Шургьчин нббрнь хатв.
* * *
Сббни туршар зуульчлсн
Сар кевтрэн дбрдв,
Унтсн улсн сүрклэн
Эн—салькила кемклдв.
Оладжин Шургьчин орнь
Өвртэ-мет хатхв.
Эргэд сүүдэйн сольв-чиги,
Унтдж эс чадв.
Өвснэ бачм збврт
Оньдин сальки харшлна.
Обкомдан бгсн болзгт

Күцшго—болдж зована.
* * *
Саамнал, Саамнал, шуукрад
Сальки соньгэн өргнй.
Збвүртэ Шургьчин зүркиг
Зуугьяр годжгнад баянэ...
—„Бригадир, бийдэн гунд!..
Бичэ денъцхэр сед.
Сбньгим эдлэд унт!..
Салькиа күчиг мед!..
Термтэ—гермуд күучдв,
Тенгьс догдлулад оркдв.
Тесдж—ялад дбгхлэри
Теегин хамхул мул урладв.
„Өвсн“—гисичнь нанд—
Одрэ—сббнэ зоогм
Освкэд үлэсн—цагтм
Өрвлг—кевтэ нисдм.
Алти—делкэ деер
Аль—сансарн үлэдв.
Кезэ—кезанэс нааран
Күмнд даясн болдв...“
Икрхг—дуугьан дуулад,
Ингдж сальки дббгьлв.
Ца—цаагьан экрдж
Чнкид—халдж үлэв.
* * *
—„Салькар шалтг—кедж
Санаам—суудж болшго,
Саяхрх—билэ гидж
Седклэн задрудж чадшгов.
Өвльн ббрдсн цагт
Ордг борань түргн,
Олна төр оратсн—
Огдг хэрүм —„сальки!“..
Бийлэри нигдж күүнди,
Босдж Шургьч хувцлв.
Салькила гарч дбрлхэр
Серүлдж бригадан келв:
—„Сальки догшин болсар
Шалтг келхд нир...“

Колан Сандж

СССР-н бичэчрин союзни член—хальмг поэт Колан Сандж—1995 джид төрсн.
Алти уурган көксн метэр уурхан сань болсн оли-амтнэ билгин эрдиг бички цагаси ави чеджэр дасдж Колан Сандж күн болв. Осэд күн болх цагнь күмни хувэр үүдсн Күүнхэй Алти чедж болч алр Ленин гардирта Советни йосн тогтад, күмн амтнн хүнд багтад Колан Сандж хайртэ верн—Хальмг поэт болх хаалгэ учрв.
Хор күрх насдан ирдж, шиг эхлэж школд ордж, шилькэн орс кел дасдж, поэтин билгин үүлдирин туск селд-ухань батрсн болд мөн. Хальмг пролетарск бичэчрин багд орад 1927 джидэ ави эхлэж барлгдв.
„Улан сар“ гилд о тар демид гаргьсн инад бүрдэлгьнд Колан Сандж голдж эраца.
Колан Сандж теегэр хббнэ ард өслэ, Коммуна партин берглэнд 1927 джидэ ави баянэ. Ода цагт бичэч коммунист Колан Сандж партин хурц селм элдси хувтэ үүлдэр үүлэджэй.
„Улада“ гилд роман күнтэ берк төр Колан Санджин ээмд ачгисн баянэ. Ода эн роман мана цугьаран күнтэ күлэ. Мана хальмгин нари билгин үүлдврт түрүн ишклэиг эн роман экадж секхми.
Хальмг бичэчин оли-амтнн төлэ үүлэджэ эн төрнө күнэчигьү сэн болтха гидж урласнь тослж неххми. Эн саамд „Бригадир“ поэми баргдлжана.

Маньгьдур Шуургьин шуршгогьинь
Манд медхд күчр...
Суньгьгал бдриг утдхад,
Сббгьинь немдж бгцхэй.
Унтдг нббриг ахрал,
Өвсиг болзгтнь зббчхэй!
Обком мана чинриг
Өвлд белдлгьяр шүүхми...
Большевик—колхозта болсан
Бидн Паргьдан үзүлхми!
* * *
Угнн күчн нургьар ирвээд—
Нббриг мбндрэр цутхв,
Бригадин зүрки брчдэн буульглад,
Серлиг кунцлар цадхв.
Болз цуг тагч...
Дала даявлснэ ард
Дуньгэджд дольгад амрд,
Даяч дэврхэсн урд
Туньгьгалж ухагьан холгьдг.
Бригад дундас гентки
Бондша Эрвнэ джинънв:
—„Залус, зүткти!
Дбрлэд кей—
Болзгив —хбрн тавн“—
—Дбргэд, бмнэснь гүтки
Кондша Баснь босв:
—Гергд, гүлджри!
Меткэд медий!
Хэрнь—
—Боосн болзгаси

Хэрү бичэ ишкий!“
* * *
„Дуусий“—гисн үг
Децг—кингьяр келгдв.
Цаг түдэшгон эрkd
Цуг шамддж гарцхав,
Учүкн эн агчмд
Уудн уутылад одв.
Шургьчин чкинд гентки
Сальк сугисн болв.
* * *
Суух сарин бкдл,
Шүүх күцлин мбрг,—
Гучи гурви тергд,
Гүджрсн залус,
Шуукрсн салькиг брэд,
Шоратсн хаалгьиг арьд,
Бүүрэ унтсн теегт
Дүүрэ заяж джинънв.
* * *
Тесл—уга күрв,
Тудл—уга бсүслв,
Уул—болсн скирдиг
Билл—месар булгьчв.
* * *
Задн хар салькиас
Зудин заныг доньгьдв,
Мел бшайтэ юмншньг
Манла гацдж чаньгьдв.
Ицшлсн цармудин сүүлмуд
Элкинэ цокдж долдална.

Ачгсн өвснэ бугмуднь
Уруднь хурлгьдэж нислэднэ.
Бärm—чигдэ арджанас
Билд юмн бэргдхш,
Өргэд хайсн Өвснэс
Өрэлнь Тергид күрхш!..
* * *
Кбдлмш кенэ гидгтн
Куунэ седклэс бүрднэ
Ухагьан бгэд кехлэ,
Оньдин эвнь олднэ:
Түрүн ачсн тергдари
Тбгэлүлдж керсг бэрлэлд.
Ачсн тергдин уруднь,—
Ачх тергдин зогсалдал—
Экрдж үлэдг салькиг
Эвннь олдж мекллдв,
Нисдж зовадг өвсиг
Кевннь гаргьдэж ачлдв.
Хай, нааран, Хай!... гилдэд.
Халуч—манахн урньв,
Галв салькиа күчнлэ
Ганьдгта бригад мийаркв.
Бат бургьсн ишнь
Балтгин гартнь уйдна,
Сендчэд бргэд бгсннь
Санджин Алэнь хавлна.
Татад гарсн тергд
Тугтна Манджнь түрүнлэ,
Мел оньдин дахлдад
Муукан Анджнь метклднэ,
Чулчин Очр Бадмтагьан
Чидлин туршар нббртэн
гүлджрнэ,

Темснэ Күүкэ тедитэ гьан
Тенъцл булалддж дбрлднэ.
Безгтэ Коман Боовачи
Биилэн, хайдж цухрхш,
Больнид илгэхэр седвчи
Бригадан хайдж гархш.
* * *
Овалх, ачх болгьнд,
Оньдин сүрэннь дуувр.
Эньнэд цувад гархд
Омгта дунь дживр.
Хойрхн часднь унтад,
Хотни—ууврлань амрад,
Арвн хонгин туршн,
Арүн седклэр дурушн,
Одр—сббни кемдэ—ген
Өвлин аюлд белдв...
Цуг тингдэж зүткэср
Цаг Шиняр хуврэср
Шавлгьр хар скиркс
Шамдж үвлэньдэн орв.
Наста бухмуд кевтэ,
Нег негидэн ташалдв.
* * *
Шунсн Шургьчин бригад
Шуукрсн салькиг динлв,
Андгарлсн хбрн—тавид—
Өвсн зббгдэд дуусв.
* * *
Сальки, Сальки, Сальки,
Одрин—дуусн аздлна.
Сббднь сальки—
Бешин хоолд геглэня.
Биван татад хотнд—
Бугьун гертэн.
Булэки, улта орндан,
Сальки—зидг дббгдэж,
Шуургьч нббртэн инэв.